MVM Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs

Uzsākot MVM apkārtraksta tradīciju, nedomājām, ka mūsu vēstījumi ik reizi būs arvien smagāki. Pirms pusgada atskatījāmies uz Covid-19 pandēmijas izvirzīto nepieciešamību revitalizēt muzeju, lai vairotu tā rīcībspēju apstākļos, kad sabiedriskajā domā valda sociālpolitiska spriedze veselības jautājumu dēļ. Savukārt tagad mūsu apkārtraksta "titullapa" ir mākslinieka Kriša Salmaņa veidotais plakāts ar Putina miroņgalvu, kas nosedz pret Krievijas vēstniecību vērsto muzeja fasādi.

Medicīnas vēsturē, diemžēl, militārismam ir lielāka loma, nekā to gribētos atzīt. Muzeja krājumā tādēļ netrūkst vēstures liecību, kas ļauj salīdzināt kara apsēstas varas brutalitāti ar "mierlaiku" pilsoņa pašreizējām bažām par apkures rēķinu kāpumu un pārtikas cenām. Redzot pa logiem, cik ātri paguva norimt protesti pie Krievijas vēstniecības, mēs pārcilājām muzeja kolekcijas drūmākos apcirkņus. Atlasījām fotoliecības par bada gadiem Ukrainā un Krievijā pēc lielinieku apvērsuma, kad pārtikas trūkuma dēļ bojā gāja vairāk nekā 5 miljoni cilvēku. Caurskatījām lērumu pārtikas kartīšu, ko Otrā pasaules kara laikā Latvijas teritorijā ieviesa vācu un vēlāk padomju vara. Izšķirstījām "Taupības kalendārus" un "racionalizētas kara virtuves" pavārgrāmatas. Tas viss aplūkojams izstādē "Miers baro / karš posta", kas aicina uz solidāru pieticību, lai atlicinātu tiem, kuri šobrīd ir aizsargāti vismazāk.

Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā muzejs bija mājvieta uz pilsonisko iniciatīvu vērstām "Līdzdalības darbnīcām". Ar Aktīvo iedzīvotāju fonda atbalstu tās turpināsim rudenī, kad organizēsim uz praktiskām zināšanām vērstas nodarbības par pirmo palīdzību un civilajā aizsardzībā būtisko "72 stundu somu". Kā māca pašreizējie notikumi, kultūras mantojuma saglabāšanā vienlīdz nozīmīga ir gan cieņa pret vēsturi, gan gatavība jau šodien rūpēties par nākotni!

Kaspars Vanags
Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja direktors

MUZEJS KĀ FORUMS

LĪDZDALĪBAS DARBNĪCAS

Reaģējot uz Krievijas iebrukumu Ukrainā, Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs sadarbībā ar Latvijas Laikmetīgās mākslas centru organizēja "Līdzdalības darbnīcu" ciklu, kurā divu nedēļu garumā četrpadsmit Latvijā ievērojamu mākslinieku vadībā bija iespēja iepazīt dažādas mākslas tehnikas un to pielietojumu aktīvismā, kā arī praktizēt kopīgu piketēšanu pie muzejam blakus esošās Krievijas vēstniecības. Darbnīcas funkcionēja kā telpa politiski iesaistītai kopīgai nodarbei, veicinot sabiedrības vienotību un kritisku diskusiju par notiekošo, kā arī terapeitisku attīrīšanos caur radošu un jēgpilnu darbību.

BALTIJAS VALSTU MINISTRIJU SIMPOZIJS

Arī 2022. gadā Medicīnas vēstures muzejs turpina būt par partneri Veselības ministrijai sabiedrībā aktuālu jautājumu risināšanā. 13. maijā muzejs uzņēma pirmo Baltijas valstu ministriju simpoziju, kas bija veltīts sabiedrības un pacientu psihiskās veselības pakalpojumu pieejamībai un ar tiem saistītiem sistēmiskiem izaicinājumiem. Tajā piedalījās gan politikas veidotāji, gan jomas speciālisti, lai risinātu problēmas un meklētu labās prakses piemērus apmaiņai.

Nepieciešamība pēc šādas pieredzes apmaiņas radusies, ņemot vērā attīstības izaicinājumus, ar ko saskaras ne tikai Latvijas, bet visu valstu psihiskās veselības pakalpojumu un prevencijas sistēmas.

Noskaties video

ZIEDO ASINIS MUZEJĀ

Jūnija nedēļā, kad pasaulē atzīmēja Starptautisko asinsdonoru dienu, kuras mērķis ir īpaši mudināt cilvēkus pievienoties donoru kustībai, Medicīnas vēstures muzejs uzņēma pie sevis Valsts asinsdonoru centra izbraukuma asins ziedošanas punktu.

Īpaši asinsdonoriem, muzejs izveidoja arī nelielu pop-up ekspozīciju, kuras centrā bija 1986. gadā ražots donora krēsla, kas tapis kā specpasūtījums donoru ērtībai un labsajūtas uzlabošanai asins ziedošanas laikā.

Lepojamies, ka donori bija atsaucīgi un izbraukuma laikā tika saziedoti 13,05 litri asiņu, kas palīdzēs 87 cilvēkiem.

IZSTĀDE "PIENA DIENASGRĀMATAS"

No 8. maija līdz 5. jūnijam Medicīnas vēstures muzejā bija skatāma jauno mediju mākslinieces Annas Priedolas izstāde "Piena dienasgrāmatas", kuras centrā bija demence un ar to sirgstošo un viņu tuvinieku pieredze. Māksliniece turpināja muzejā 2021. gadā uzsākto rezidenču programmu, izveidojot arī krājuma priekšmetu izlasi, kas stāstā par novecošanu un atmiņas zudumu muzejam ļāva saskatīt arī pašam sevi. Izstāde tapa starptautiskā projekta "Pārmaiņu aģenti: mākslas mediācija kā saruna" ietvaros, sadarbojoties Latvijas Laikmetīgās mākslas centram, fondam atvērtai sabiedrībai DOTS un muzejam.

Māksliniece Anna Priedola

Izstādes pamatā bija mākslinieces Annas Priedolas personiskā pieredze, kā arī viņa sadarbojusies ar demences slimniekiem un viņu tuviniekiem, dokumentējot viņu pieredzi. Izstādē bija klausāmi audio stāsti un skatāmas datu vizualizācijas, kā galveno izteiksmes līdzekli izmantojot piena produktus. To transformācijas process radīja spilgtas asociācijas ar demences lēno, bet pastāvīgo progresiju, veidojot neierastas, ne vienmēr neglītas attiecību formas.

Muzeja krājums un novecošanās

Izstādes ietvaros bija skatāma arī mākslinieces izveidotā krājuma priekšmetu pop-up ekspozīcija. Tā stāstīja par novecošanās procesu pētniecību un demenci kā diagnozi cauri laikiem un dažādām institūcijām. Anatomiskie preparāti, melnbaltas fotogrāfijas, vēsturiskas datu vizualizācijas un arī ikdienišķi priekšmeti izstādes apmeklētāju iepazīstināja un vērsa uzmanību uz novecošanās klātesamību un veidolu ikdienā.

Demences datu darbnīcas

Izstādē norisinājās četras "Demences datu darbnīcas". Tajās tika aplūkota un arī nogaršota MIND diēta, kuras mērķis ir mazināt demences riskus, cilvēkam novecojot. Izmantojot pārtikas produktus, darbnīcas dalībnieki izveidoja savu datu recepti, kas atainoja viņu ikdienas ieradumus, tādējādi veicinot izpratni par kognitīvo veselību ietekmējošiem faktoriem.

Mākslas mediācija

Izstādē darbojās mākslas mediatori, ar kuriem kopā varēja aplūkot izstādi un neformālā gaisotnē uzzināt vairāk par demenci un mākslas iespējām palīdzēt cilvēkiem ar atmiņas traucējumiem ikdienā. Mediatori ir dažādu jomu speciālisti, gan mākslas profesionāļi, gan neprofesionāļi, kuri speciāli apmācīti veidot sarunu ar apmeklētāju.

KRĀJUMS

COVID-19 FOTODOKUMENTĀCIJA

Turpinot laikmetīgās komplektēšanas ceļā vākt Covid-19 liecības, muzejs, sadarbībā ar Nacionālo informācijas aģentūru Leta, žurnālistu Viesturu Radovicu, fotogrāfiem Andreju Strokinu un Arni Balču, ir veicis fotogrāfiju atlasi krājuma papildināšanai. Fotogrāfijās fiksēts vīrusa izplatības laiks Latvijā divu gadu garumā, atspoguļojot veselības aprūpes speciālistu darbu slimnīcās, vakcinācijas un testēšanas punktos; arī pilsētvides pārmaiņas un atsevišķu sabiedrības grupu protesta akcijas pret valstī ieviestajiem Covid-19 ierobežojumiem. Tās ne vien vizuāli dokumentē pandēmijas periodu, bet arī ļauj kontekstualizēt krājumā jau pārstāvētās materiālās un nemateriālās liecības, kas saņemtas no medicīnas iestādēm vai realizētas audiointervijās ar sabiedrības pārstāvjiem. Augstāk redzama Andreja Strokina 2021. gada fotogrāfija - filmas "Emīlija. Latvijas preses karaliene" uzņemšanas grupas dalībnieku COVID-19 tests Latvijas dzelzceļa vēstures muzejā.

KRĀJUMA DIGITALIZĀCIJA

Medicīnas vēstures muzeja krājumā glabājas gandrīz 215 000 priekšmetu. Lai pēc iespējas lielāks priekšmetu skaits būtu brīvi pieejams apskatei pētniekiem un ikvienam interesantam, muzeja vērtības tiek digitalizētas un attēli pievienoti metadatiem Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā. Muzejs piedalās ERAF projektā "Kultūras mantojuma satura digitalizācija (2. kārta)", kurā no plašā muzeja krājuma šī gada pirmajā pusē digitalizēti vairāk kā 800 priekšmeti. Daļa no tiem raksturo Latvijas industriālo mantojumu, kā piemēram, uzņēmuma "J. A. Mednis un biedrs", "Medfro", "Farmazāns", "Olainfarm", "Baltakmens&Co", "Dzintars", Organiskās sintēzes institūta ražoto medikamentu iepakojumi un zāļu pudelītes.

MUZEJA PUBLISKĀS VIDES LABIEKĀRTOŠANA

NAVIGĀCIJAS SISTĒMA

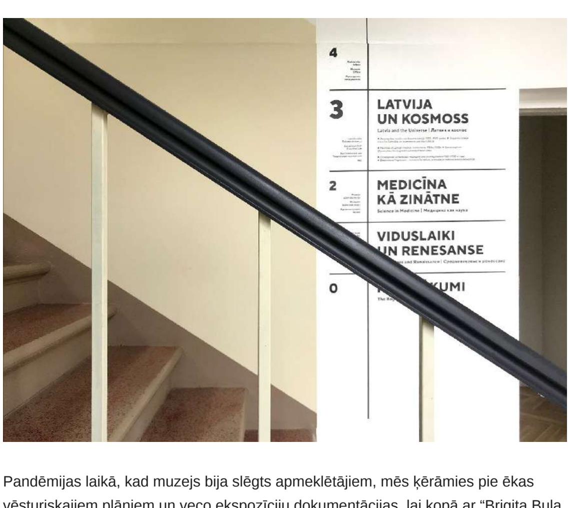

Pandēmijas laikā, kad muzejs bija slēgts apmeklētājiem, mēs ķērāmies pie ēkas vēsturiskajiem plāniem un veco ekspozīciju dokumentācijas, lai kopā ar "Brigita Bula arhitekti" komandu, grafikas dizaineri Kirilu Kirasirovu un ainavu arhitekti Ilzi Rukšāni pielāgotu mūsdienu prasībām apmeklētāju plūsmas un navigācijas zīmju sistēmas.

Muzejs mīt 1950. gados muzeja funkcijām pielāgotā īres ēkā, un vairums servisa infrastruktūras sadaļu bija palikušas nemainīgas kopš muzeja atklāšanas.

Ar Valsts Kultūrkapitāla fonda sniegtu līdzfinansējumu muzejam tagad ir iekārtota āra nodarbību klase ēkai piegulošajā dārzā, skolēnu grupām piemērota garderobe, nomainīts apgaismojums kāpnēs un jauns mēbelējums konferenču zālē. Tāpat arī ir radīti priekšnoteikumi viesmīlīgākai apmeklētāju plūsmai pa pastāvīgās ekspozīcijas zālēm. Proti, navigācijas sistēmā, kas apmeklētājiem palīdz orientēties ēkā, savstarpēji integrēta ir gan informācija par ekspozīcijas veidošanas vēsturi un paškritisks tās traktējums no šodienas redzespunkta, gan arī vizuāli iespaidīgs fotostāsts par medicīnas attīstību 20. gadsimtā.

NĀC DĀRZĀ VAĻOTIES

Sadarbībā ar arhitektu biroju "Brigita Bula arhitekti" un ainavu arhitekti un plānotāju Ilzi Rukšāni labiekārtota arī publiskā telpa muzeja dārzā. Tajā ir iekārtotas mēbeles – galdi un soliņi – un atjaunoti vecie apstādījumi, papildinot tos ar jaunu augu kompozīciju. Muzeja dārzs ir viens no retajiem Rīgā, kurā ir saglabājušās atsauces uz 50. gadu dārzu dizainu. Savukārt sadarbībā ar Latvijas Dabas fondu dārzā no aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja" transplantēta dabiskās pļavas velēna. Līdz ar šo ekosistēmas transplantu dārzā mājvietu radušās pilsētvidei netipiskas augu un kukaiņu kopienas, vairojot sugu daudzveidību. Dārzs ir pieejams ikvienam katru dienu līdz plkst. 21.00. Baudi veselīgu vidi un nāc muzejā dārzā vaļoties!

Autortiesības © 2022 Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs. Visas autortiesības aizsargātas.

Mūsu adrese:
Ukrainas neatkarības iela 1, Rīga, Latvija, LV-1010
67222656 • info@mvm.gov.lv

Vēlieties mainīt, kā Tu saņem šos e-pastus?
Tu vari mainīt uzstādījumus vai atteikties no šīs ziņu lapas.

Gaidīsim jūs muzejā!